

התעלותם של לוחמינו לא בזכות הברזל באה אלא בזכות התודעה של שליחות עליונה,
של הכרה בצדקת ענייננו, של אהבה עמוקה למולדת ושל הכרת התפקיד הקשה שהוטל עליהם
- להבטיח קיום האומה במולדתה. לקיים, ואפילו יהיה זה במחיר חייהם, זכותו של עם ישראל
לחיות את חייו במדינתו בשלום ובשלווה, כעם חופשי ועצמאי

יצחק רבין ז"ל, 1967

איזו חברה ישראלית נרצה לפגוש אחרי המלחמה

מאגד שיעורי חינוך
לציון יום הזיכרון ה-28 לרצח רבין ז"ל
ולכבוד יום פטירת רחל אמנו

י"א-י"ב חשון תשפ"ד

תוכן

- 3..... מבוא ודברי הסבר
- 4 רכיב 1: כוחו של הנוער - הדרישה של רבין, אז והיום
- 5..... רכיב 2: מורשת הקרב של יצחק רבין - צבא עם (זיכרון בשעת מלחמה)
- 6..... רכיב 3: דמותו של יצחק רבין ז"ל
- 7..... רכיב 4: המחלוקת הציבורית בתקופת רצח רבין
- 8 רכיב 5: שיעור באחדות ואחוזה מרחל אמנו
- 9..... רכיב 6: בין מחאה להסתה בתקופת רצח רבין
- 10 רכיב 7: דיבור של שנאה (על פי הרב שלמה אבינר)
- רכיב 8: חינוך לשלום בעת מלחמה (על פי יגאל אלון, מפקדו של רבין בפלמ"ח)
- 11.....

מבוא ודברי הסבר

לקהילת מחנכי אמית שלום.

המאגד שלפניכם הוא פרי הרצון לציין באופן משמעותי את יום הזיכרון לרצח יצחק רבין גם, ודווקא, בשעת המלחמה הקשה שמדינת ישראל מצויה בה. יום הזיכרון לרצח רבין מהווה כר לעיסוק חינוכי בשאלות המטלטלות את החברה הישראלית בחודשים האחרונים, וביתר שאת מאז פרצה המלחמה הארוכה. אחדות העם, דמותה של החברה הישראלית, וההכרח להילחם על חיינו ועל קיום המדינה על מנת שנוכל יום אחד לחיות בארץ הזו בשלום, כל אלו תכנים שראוי לעסוק בהם. יום הזיכרון לרצח רבין מהווה הזדמנות חשובה לשוחח עליהם עם תלמידינו.

בשל הגיוון הרב באופיים של הקה"לים ברשת, החלטנו שלא להפיץ שיעור רשתי אחיד. מה שתמצאו בחוברת זו הוא למעשה שמונה "רכיבים" או "מודולות", העוסקות בתכנים שונים ומתאימות למגוון שכבות גיל, אוכלוסיות ודגשים חינוכיים (דמותו ומורשתו של יצחק רבין, ערך השלום, יום פטירתה של רחל אמנו, כוחו של הנוער בזמן משבר ועוד).

כל רכיב הוא למעשה "מיני-שיעור", היכול לעמוד בפני עצמו, או לחבור לרכיבים נוספים על מנת להתאים לפרק הזמן שהחלטתם להקדיש לנושא (כל רכיב מכיל פעילות לזמן משוער של בין 15 ל-30 דקות). גם סדר הרכיבים אינו מחייב.

ההיגיון המאחד את כלל הרכיבים הוא השאלה - "איזו חברה ישראלית היינו רוצים לפגוש אחרי המלחמה?". אנו מציעים לכם לשאול שאלה זו בסיום ולאור כל רכיב שתבחרו להעביר, ולרכז את התשובות שיתנו התלמידים. יש לתת את הדעת על כך כי מדובר בשאלה רגישה ומורכבת לדיון בעת הזו, בעיצומה של תקופת המלחמה והאבל. אך נדמה לנו שיש בה חשיבות רבה. שאלת דמותה של החברה הישראלית לפני, במהלך ואחרי המלחמה היא החוט המקשר את פעולותינו סביב יום הזיכרון לרצח רבין, ואותן לעיסוק היומיומי שהתקופה מזמנת.

הרכיבים מותאמים כולם להעברה פרונטלית או מקוונת.

במצגת המצורפת תמצאו את כל העזרים הנדרשים (כל רכיב כולל הפנייה לשקופיות הרלוונטיות).

נוסף על תכני מאגד זה, יתקיים ביום חמישי, י"א חשוון, 26.10, בשעה 11:00 משדר מיוחד בן שעה של אמית TV. המשדר, שהזמנה אליו תופץ בנפרד, יכלול שלוש הרצאות קצרות בנושא החברה הישראלית אחרי המלחמה. אנו מפצירים בכן ובכם לשלב את המשדר בלו"ז הפעילות שתקיימו סביב יום הזיכרון לרצח רבין. ניתן להפנות את התלמידים לצפייה מהבית, או לצפות בו יחד מהכיתה אם מתקיים מפגש פיזי. אנו מאמינים שקיום מפגש חינוכי סביב התכנים המובאים כאן, בצמוד להשתתפות בשידור, תאפשר חוויה מלאה והעמקה איכותית בשאלות שבחרנו להציב במרכז הזיכרון השנה.

לשאלות, הערות והתייעצויות ניתן לפנות ליואב רימר מצוות חברה וחיבורים

בטלפון: 054-6738531 או לכל אחד מחברי הצוות.

בברכה,

צוות חברה וחיבורים

כוחו של הנוער - הדרישה של רבין, אז והיום

1. בכוחו של הנוער להשפיע. ב-1994, כשהיה ראש ממשלה, הוא נאם בוועידה של תנועת הנוער העובד והלומד.

2. הציגי את השקופית עם דברי רבין מוועידת הנוער העובד והלומד (שקופית 2).

לצפייה בנאום לחצו כאן

"אם יש משהו שצריך לייחד נוער זה מרדנות נגד מוסכמות, לא מרדנות סתם, אלא מרדנות לשם שינוי... לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי, והרבה דברים דורשים שינוי... לא כל פרה היא קדושה, יש גם פרות לא קדושות. ולכן, אני מצפה דווקא מכם... כפי שהיו תנועות הנוער בזמננו, הקמנו את הפלמ"ח, הקמנו התיישבויות, כי אז היתה, זה היה צורך השעה. היום הם שונים, הם מגוונים יותר, יותר אתגרים עומדים בפניכם, ואתם, אתם תבחנו ביכולת שלכם להמשיך את אשר נדרש להמשיך ולשנות את מה שצריך לשנות".

3. שאלו:

- מתי מרדנות היא כוח? מהי מרדנות סתם? באילו מסגרות יכול הנוער לחולל שינוי?
- "לא כל פרה היא קדושה... יש גם פרות לא קדושות" - אילו תחושות מעוררת הציפייה מהנוער לשנות ולתקן את המציאות?
- מה הייתם רוצים לתקן במציאות - האישית, החברתית והלאומית שלנו?
- איך הייתם עונים על דבריו?

4. הציגי את השקופית עם הפוסט של הסופר יהודה גזבר פניגשטיין (שקופית 3):

אני רוצה להרים רגע לדור הזה של בני הנוער שבתיוכון ובחטיבה כרגע, ובמקום ללמוד או לרבוץ מול הטלוויזיה והפלאפון הם פחות או יותר מרימים פה את המדינה על הרגליים. או אולי להפך, נותנים לה לשבת על הכורסה ולנוח קצת. לבייביסיטריות, לנוער שמחלק דגלים ומשמיע מוזיקה ברחובות, לנוער שמשפץ ומתקן ומעסיק, שפותח משחקיות ומגייס תרומות ושואל את האוטו של אבא כדי להסיע כמויות אסטרונומיות של ציוד לכל המדינה. לאלה שקופצים ונותנים מענה לכל בקשה בקבוצות הוואטסאפ השכונתיות. לאלה שיושבים בחמ"לים ומול אקסלים ומתקתקים הכל, לאלה שהולכים למלונות כדי להעסיק ולהעביר סדנאות לכל הילדים שאין להם כרגע בית או מסגרת. שמעתי שמשרד החינוך מחזיר את הלימודים אבל בחיי שהנערים והנערות האלה לומדים עכשיו דרך העשייה שלהם את הדבר הכי גדול שאפשר ללמוד.

5. שאלו: מה מרשים את גזבר פניגשטיין בנוער שהוא רואה מתנדב? האם אתם, או סביבתכם, רתומה לעשייה כזו? (אם לא, האם הייתם רוצים בכך?). **מה היחס הזה לנוער מלמד אותנו על החברה הישראלית שהיינו רוצים לפגוש אחרי המלחמה?**

6. סכמי חלק זה: זו אמנם קלישאה, אבל הפוסט שקראנו מראה שיש בה לא מעט אמת. לנוער יש כוח גדול, ולא מן הנמנע שבכוחם לתכן הרבה מהקלקולים החברתיים שאנו עדים להם (לצד המשך לדברים הטובים בחברה שלנו). דווקא בתקופה הקשה הזו, הייתי רוצה שנעצים את הנכונות לשאול, יחד וכל אחד, מה נדרש ממני בתקופה הזו.

*רכיב זה מובא באדיבות מרכז מכון שיטים.
באתר "שיטים" ניתן למצוא חומרים נוספים בנושא זיכרון רצח רבין ובנושאים נוספים.

מורשת הקרב של יצחק רבין - צבא עם (זיכרון בשעת מלחמה)

- 1. אמרי:** אם יש דבר מה המשותף לתומכיו ולמתנגדיו של רבין, זה שהם נוטים לרוב לזכור אותו בעיקר כראש הממשלה שחתר להסכמי שלום עם הפלסטינאים. אבל לפני שהיה מדינאי, רבין היה לוחם ואיש צבא. הוא לחם בפלמ"ח (לפני שהוקמה המדינה) והשתתף כמפקד בקרבות על שחרור ירושלים במלחמת העצמאות. הוא המשיך בצה"ל וב-1967 היה הרמטכ"ל במלחמת ששת הימים.
- 2. הצג את השקופית עם הציטוט של רבין בטקס קבלת תואר ד"ר של כבוד ב-1967 (שקופית 4).**

"התעלותם של לוחמינו לא בזכות הברזל באה אלא בזכות התודעה של שליחות עליונה, של הכרה בצדקת ענייננו, של אהבה עמוקה למולדת ושל הכרת התפקיד הקשה שהוטל עליהם - להבטיח קיום האומה במולדתה. לקיים, ואפילו יהיה זה במחיר חייהם, זכותו של עם ישראל לחיות את חייו במדינתו בשלום ובשלווה, כעם חופשי ועצמאי."

3. שאל:

- מה זה אומר להבטיח את קיום האומה במולדתה? (השטח של המדינה, שמירה על הגבולות שלה, החברה עצמה?...)
 - על מה אנחנו מגינים כשאנחנו מגינים על הארץ?
- 4. הצג את השקופית עם המשך הציטוט (שקופית 5).**

"צבא זה, שהייתה לי הזכות לעמוד בראשו במלחמה הזאת, מהעם בא ואל העם חוזר. עם המתעלה בשעת דוחק והיכול לכל אויב בזכות רמתו המוסרית, הרוחנית והנפשית העומדת לו בשעת מבחן"

5. שאל:

- מה הכוונה שהצבא "בא מהעם וחוזר אל העם"?
- מה חשיבות הרמה המוסרית, הרוחנית והנפשית של העם לפי רבין?
- מה הלקחים מדבריו של רבין ביחס לחברה הישראלית שהיינו רוצים לפגוש אחרי המלחמה?**
- 6. סכם חלק זה:** רבין מדבר פה על צבא שהוא חלק מהעם - בא מהעם ואליו הוא חוזר. צבא עם. בימים האחרונים אנחנו מרגישים את זה בעוצמה רבה. יש קשר חזק בין הלוחמים בחזית, שהם האנשים הכי קרובים לנו (חיילי וחיילות סדיר ומילואים) לבין העורף, שזה פשוט אנחנו. כדי לנצח בכל מלחמה צריך שגם החזית וגם העורף יהיו חזקים.

*רכיב זה מובא באדיבות מרכז ההדרכה "המעורר".
[באתר "המעורר"](#) ניתן למצוא חומרים נוספים בנושא זיכרון רצח רבין ובנושאים נוספים.

דמותו של יצחק רבין ז"ל

1. הצג לתלמידים את השקופיות עם הציטוטים מתוך נאומים של רבין (שקופיות 6-10). ביחס לכל שקופית שאל מספר תלמידים האם הם מזדהים עם הציטוט, ובקש שיסבירו מדוע. חשוב כמובן לוודא הבנה. במידת הצורך אפשר לבקש מתלמידים להסביר את כוונתו של רבין בציטוט. ניתן לתת מקום לדיון קצרצר אם יש ציטוטים שמהדהדים אצל התלמידים. לאחר מעבר על כל הציטוטים **שאל**: מה אתם חשים/חושבים על כך שמדובר בציטוטים של רבין ז"ל?

הציטוטים שבמצגת:

"דרכי נקבעה באופן מכריע בהשראת דמותם של הורים, בהשראת הבית. תמיד רווחה בבית תחושת השליחות".

"האדם אינו פלדה, הוא לב ונשמה, הוא בוכה וצוחק, הוא אוהב וכואב, הוא מסתער ונפצע וזועק. האדם הוא אדם".

"בגיל שבו פורחות אהבות ראשונות, בגיל בו חוקרים תלמידים את מסתורי התנ"ך ונפלאות המתמטיקה, בגיל 16, שמו בידי נשק בכוונה לנגן על עצמי, ולצערי גם כדי להרוג".

"הלוחמים בקווים הקדמיים ראו במו עיניהם לא רק את תפארת הניצחון, אלא דם את מחירו. חבריהם נפלו על ידם מתבוססים בדמם. ויודע אני כי המחיר הנורא ששילם האויב נגע אף הוא עמוק בליבם של רבים מהם".

"די לדם ולדמעות. די. אין בנו שנאה כלפיהם, אין אנו תאבי נקמה. אנו, כמוכם, אנשים שרוצים לבנות בית, לטעת עץ, לאהוב ולחיות לצדכם בכבוד, באהדה, כבני אדם, כבני חורין".

2. שאל: מה אתם יודעים על יצחק רבין? **רשום** את התשובות על הלוח. ככל הניתן, השתדל למקמן על ציר זמנים אנכי כך שיתארו את מהלך חייו. השלם את העובדות העיקריות בעצמך. **שאל**: לאור דמותו של רבין, האם עולות לכם מחשבות על החברה הישראלית שנרצה לפגוש אחרי המלחמה?

למורה - עיקרי סיפור החיים של יצחק רבין ז"ל:

- 1922 (מרץ) נולד בירושלים לרוזה כהן ונחמיה רבין, מחלוצי העלייה השלישית.
- 1937 מתחיל ללמוד בביה"ס החקלאי הראשון בישראל, כדורי. חולם להיות מהנדס מים.
- 1941-1948 משרת בפלמ"ח.
- 1948 מפקד על שחרור ירושלים (המערבית) במלחמת העצמאות. באותה שנה נישא ללאה.
- 1963-1968 רמטכ"ל צה"ל (בין היתר במלחמת ששת הימים, 1967).
- 1968 ממונה לשגריר בארה"ב.
- 1974 מכהן בראשות הממשלה בפעם הראשונה.
- 1977 כהונתו כראש ממשלה על רקע חשיפת חשבון בנק שהחזיק בארה"ב בניגוד לחוק דאז.
- 1992 נבחר לרשות הממשלה בפעם השנייה.
- 1993 חתימה על "הסכם העקרונות" עם אש"ף (הסכם אוסלו א', נחתם בפועל ע"י שר החוץ פרס).
- 1994 חתימה על חוזה שלום עם ירדן, קבלת פרס נובל לשלום.
- 1995 (ספטמבר) חתימה על הסכם אוסלו ב' (חלוקת יו"ש ועזה לאזורי A, B ו-C).
- 1995 (נובמבר) נרצח על ידי יגאל עמיר בסיומה של עצרת תמיכה בשלום בתל אביב.

סכם חלק זה: סיפור חייו של יצחק רבין כרוך בסיפורה של המדינה. רבין הקדיש עצמו כלוחם וכמדינאי לציונות ולביטחון העם היהודי. עם זאת, בתקופת ממשלת רבין השנייה נחשפו שסעים באחדות החברה הישראלית, ושסעים אלו הגיעו עד כדי רצח של ראש ממשלה.

המחלוקת הציבורית בתקופת רצח רבין

1. תארי לתלמידות בקצרה את המציאות המדינית בתקופת ממשלת רבין השנייה, ואת מדיניות הממשלה. השתדלי ככל הניתן להיצמד לעובדות, או לכל הפחות להבחין באופן ברור בין עובדות ופרשנות. ניתן להיעזר בתמצית להלן. החשוב הוא הבנה כללית, אין צורך לרדת לפרטים או להיכנס לזיכוכים בשלב זה.

למורה - ממשלת רבין השנייה, תמצית:

רבין נבחר לראשות הממשלה בפעם השנייה ב-1992. מפלגת העבודה בראשותו זכתה אז ל-44 מנדטים. הוא הקים ממשלה יחד עם מפלגות מרצ (12 מנדטים) ושי"ס (6 מנדטים). פרשה מן הממשלה לאחר שבג"צ הורה לרבין לפטר את יו"ר שי"ס, אריה דרעי, נגדו הוגש כתב אישום). ממשלת רבין הכירה בארגון אש"ף (שעד אז היה מעורב גם בפעולות טרור נגד ישראל) כנציג העם הפלסטיני, וקיימה עם מנהיגו, יאסר ערפאת, מו"מ בכוונה להגיע להסדרים לסיום הסכסוך. עם ערפאת נחתמו הסכמי אוסלו, שעיקרם העברת השליטה בחלק מהשטחים שכבשה ישראל ב-1967 לשליטה של מנגנוני הרשות הפלסטינית. הסכמים אלו תקפים עד היום. בתקופת ממשלת רבין התרחשו 12 פיגועי תופת כנגד ישראלים על ידי ארגוני טרור פלסטינים, בעיקר החמאס, שהתנגד להסכמי אוסלו. בפיגועים אלו נרצחו 79 בני אדם. כמו כן בוצע בתקופה זו טבח מערת המכפלה בו רצח המחבל הישראלי ברוך גולדשטיין 29 מתפללים פלסטינים בפיגוע הטרור ההמוני הראשון לאחר חתימת הסכמי אוסלו.

2. הציגי את שקופית האווירה הציבורית בתקופת ממשלת רבין השנייה בקרב תומכי הממשלה (שקופית 11).

שאלו: איזו אווירה עולה מהתמונות? למה קיוו תומכיו של רבין? מה גרם להם לתחושות האלו? לאחר מכן, הציגי את שקופית האווירה הציבורית האווירה הציבורית בקרב מתנגדי הממשלה (שקופית 12).

שאלו: איזו אווירה עולה מתמונות אלו? ממה חששו ולמה התנגדו מתנגדי הממשלה? מדוע?
3. שאלו: לאור המחלוקת העזות שתיארנו והשפעתן על החברה הישראלית, האם עולות לכם מחשבות על החברה הישראלית שנרצה לפגוש אחרי המלחמה הנוכחית?

4. סכמי חלק זה: רבין חתר להסכם שלום עם הפלסטינים. לשם כך, הוא היה מוכן לוותר על שליטה ישראלית בחלק מהשטחים שכבשה ישראל במלחמת ששת הימים. נכונות זו יצרה אופטימיות גדולה בקרב תומכי הממשלה שהאמינו שהשלום בר השגה. עם זאת, היא עמדה בסתירה לכמה יסודות חשובים ביותר בתפיסת העולם של חלקים בציבור הישראלי ונתפסה על ידי רבים כמשגה ביטחוני. בנוסף, פיגועי התופת הנוראים שבוצעו באותה תקופה על ידי מחבלים פלסטינים שהתנגדו לכל הסכם עם ישראל חיזקו בקרב מתנגדיו של רבין את האמונה שהממשלה מובילה את המדינה במסלול מסוכן. בדיעבד, אך אחד מהצדדים לא השכיל להבין לרגשותיו ולהאזין באמת לטענותיו של הצד השני. "שיח החרשים" שהתפתח, היווה קרקע להסלמת המחאה כנגד רבין וממשלתו.

שיעור באחדות ואחוה מרחל אמנו

1. **אמור:** על פי המסורת, יום פטירתה של רחל אמנו חל היום, י"א בחשון. יום הזיכרון הממלכתי לרצח רבין נקבע בהתאם לתאריך העברי של הרצח לי"ב בחשון. הסמיכות בתאריכים היא הזדמנות להביט דווקא על השיעור המשותף שאפשר ללמוד משני הימים האלו.
2. **הצג** בפני התלמידים את השקופית עם קטע מתוך המדרש (איכה רבתי פתיחתא כ"ד) על זכותה של רחל (שקופית 13). המדרש מתאר כיצד הקב"ה מרחם על עם ישראל ומונע אסונות דווקא מתוך השתדלותה של רחל, לאחר שדבריהם של יתר אבות האומה נדחים.

"באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: ריבוננו של עולם, גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נישואיי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאוד כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי, כדי שלא יוכל אבי להחליפני... ולאחר כן ניחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי, וריחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה... ומסרתי לאחותי כל הסימנן שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל... וגמלתי חסד עמה... ואתה מלך חי וקיים רחמן, מפני מה קנאת לעבודה זרה שאין בה ממש והגלית בניי, ונהרגו בחרב, ועשו אויבים במ כרצונם? -- מיד נתגללו רחמיו של הקב"ה ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן..."

3. **וודא הבנה** מילולית של הטקסט, וכן שהתלמידים זוכרים את ההקשר, החלפת רחל בלאה לאחר שיעקב עבד את אביהן במשך שבע שנים.

4. שאל:

- מדוע דווקא השתדלותה של רחל משכנעת את הקב"ה?
- מה כל כך מיוחד במעשים שעשתה רחל כלפי אחותה?
- מה ניתן ללמוד מהתנהלותה של רחל כלפי היחס הרצוי בין אחים?
- מה לדעתכם אפשר לרחל לנהוג כפי שנהגה? אילו כוחות נפש זה דורש?
- כיצד היתה עשויה החברה הישראלית להראות אם החלקים השונים בעם היו מתנהגים זה כלפי זה כפי שנהגה רחל כלפי לאה?

5. **שאל:** אילו דגשים ניתן לקחת מהמדרש, ביחס לחברה הישראלית שהיינו רוצים לפגוש ביום שאחרי המלחמה?

6. **אופציה להרחבה:** לקרוא את הטור של הרבנית ד"ר אסתר פישר:

 "רחל מבכה גם על רצח רבין" (אתר YNET 21.10.2018)

7. **סכם חלק זה:** למרות שנעשה כלפי רחל אי צדק ועוול גדול, היא בחרה שלא לבייש את אחותה. כבוד אחותה היה חביב עליה מכבודה שלה, גם בנקודות הכי קשות וכאובות. היא מלמדת אותנו שיעור חשוב. על מנת שאחדות, בין אחים, בין בני עם ובכלל החברה תוכל לצלוח אתגרים - על כל אחד מאיתנו לנהוג כפי הדרישה ממסכת אבות (ב, יג), "יהי כבוד חֲבֵרָךְ חָבִיב עֲלֶיךָ כְּשֶׁלְךָ". גם כשהמחלוקת עזה, גם כשאנו נאלצים לפעול באופן שלא מקובל על חלקים אחרים בציבור, עלינו למצוא את הדרך לעשות את זה באופן מכבד המשמר את האחדות.

בין מחאה להסתה בתקופת רצח רבין

1. **אמרי:** כנגד ממשלת רבין התקיימה מחאה סוערת. חלק מהקריאות והפרסומים באותה תקופה חרגו מגבולות המחאה הלגיטימית והיוו הסתה. יש יסוד להנחה שהסתה זו עודדה את יגאל עמיה, רוצחו של רבין, לבצע את המעשה. עמיר עצמו ציין בחקירתו שחש שיש ציבור התומך במעשהו. ננסה עכשיו להבחין בין ביטויים לגיטימיים של מחאה, לבין הסתה של ממש.
2. **הציגי** בפני התלמידים את ההגדרות למחאה ולהסתה, ודאי הבנה (שקופית 14).
3. **הציגי** את השקופיות עם תמונות ופרסומי המחאה כנגד ממשלת רבין (שקופיות 15-16). על כל פרסום, **שאלי** את התלמידים האם מדובר במחאה לגיטימית או הסתה ובקשי מהם להסביר מדוע כך לדעתם. (ניתן להתייחס בהצבעה, בסבב, או לבקש מתלמידים ספציפיים להסביר).

שימי לב: חלק מהפרסומים הם הסתה באופן חד משמעי. (לדוגמה: רבין במדי קצין ס.ס. ורבין עם סימון של כוונת על ראשו וכיתוב "בוגד"). אחרים אינם הסתה, גם אם חלקם לא "בטוב טעם" (לדוגמה: הסטיקר "ישראל בזה לרבין" המתכתב עם ססמת מפלגת העבודה בבחירות "ישראל מחכה לרבין", והפלייר הביקורתי-הומוריסטי "למכירה מדינה במצב מצויין"). ולא מעט מהפרסומים אינם חד משמעיים. החשוב בשלב זה הוא לפתח דיון על גבולות המחאה הלגיטימית ולהציב אמירה ברורה נגד קריאות ישירות או מרומזות לאלימות ולדה-הומניזציה של הצד האחר.

4. **שאלי:**
 - איפה עובר הגבול בין מחאה להסתה?
 - האם נתקלתם בעצמכם, בתקופה האחרונה או בזמנים אחרים, בהסתה?
5. **שאלי:**
 - אילו סוגים של מחאה נרצה לראות בחברה הישראלית ביום שאחרי המלחמה?
 - ממה חשוב שנדע להימנע?
6. **סכמי** חלק זה באמירה שמחאה, גם מחאה חריפה, היא חלק חשוב והכרחי במשטר דמוקרטי. עם זאת, מרגע שמחאה הופכת לקריאה לפגוע באדם או בקבוצה - היא הופכת להסתה מסוכנת. דווקא בתקופות של פילוג ומחלוקות עזות עלינו להפעיל שיקול דעת ולהבטיח שקריאותינו אינן עשויות להתפרש כקריאות לאלימות, ללקיחת החוק לידיים או לפגיעה באדם כלשהו.

דכיב 7

דיבור של שנאה (על פי הרב שלמה אבינר)

1. **הציגי את השקופית עם דברי הרב אבינר, מתנגד חריף לדרכו המדינית של רבין (שקופית 17).**

"יום שחור לישראל. אולי היום הכי שחור מאז קום המדינה... כולנו קורעים את בגדינו ובוכים על אדם יקר בישראל, שמסר את חייו לאומה. לפי הבנתנו חלק ממעשיו לא היו רצויים, אך כוונותיו היו רצויות... אבל לא רק אותו רוצח אשם, כולנו אשמים, כל אלה המדברים בסגנון של שנאה באומה, מכל המפלגות ומכל הזרמים. כי כאשר מדברים בשנאה, לאט לאט נשחק הקשר אל הזולת... הרוצח ינק צידוק ולגיטימציה מאווירה בה נשמעו ביטויים כגון: רבין-בוגד מוסר- רודף רוצח ערב רב. וכי ייפלא שיחפוץ להורגו!"

הרב שלמה אבינר, מתוך "נפל ראש ממשלה בישראל", אתר כיפה

2. **שאלי:**

- למה מתכוון הרב אבינר כשהוא כותב שמעשיו של רבין לא היו רצויים אך כוונותיו כן?
- מדוע הוא טוען ש"כולנו אשמים"?
- מה הקשר בין דיבור של שנאה והרצח?
- מה התהליך ממנו מזהיר הרב אבינר?

3. **שאלי:**

- בעקבות דברי הרב אבינר ושיחתנו, איך נרצה לדמיין את החברה הישראלית ביום שאחרי המלחמה?

4. **אמרי לסיכום חלק זה:** בקטע שקראנו, הרב אבינר מציין ש"כולנו אשמים, כל אלה המדברים בסגנון של שנאה באומה, מכל המפלגות ומכל הזרמים. כי כאשר מדברים בשנאה, לאט לאט נשחק הקשר אל הזולת". ברשת אמית, שבית הספר שלנו הוא חלק ממנה, יש בתי ספר מכל חלקי החברה הישראלית. הרשת, כמו גם בית הספר שלנו, חרתה על דגלה את המאבק בשיח השנאה המסוכן לחברה הישראלית ולמדינת ישראל.

חינוך לשלום בעת מלחמה (ע"פ יגאל אלון, מפקדו של רבין בפלמ"ח)

1. אמור: רבין היה לוחם רוב חייו. אך הוא נרצח בעודו מנסה להשיג שלום. בין אם דרכו של רבין לשלום מקובלת עלינו או לא, בין אם אנו חשים שיש בה סיכוי גם היום או שהיא מהווה סכנה גדולה, הרי שהשאיפה לשלום היא חלק ממורשתו של רבין. חלק שכל חלקי החברה יכולים להזדהות איתו למרות המחלוקת על הדרך בה שאף רבין להגיע לשלום. דווקא כיום, כשמדינת ישראל נתונה במלחמה קשה ואכזרית, יש חשיבות בהדגשת ערך השלום. בסופו של יום, מטרת המלחמה הזו, כמו כל מלחמה אחרת שמדינת ישראל לחמה בה, היא שנוכל לחיות בארץ הזו בשלום.

2. הצג את השקופית עם הציטוט של יגאל אלון (שקופית 18). אלון, מקימי הפלמ"ח ומבכירי מפלגת העבודה בשנים הראשונות למדינה, היה אחד ממורי הדרך המשמעותיים של רבין, ומפקדו בפלמ"ח. ממנו, בין היתר, למד רבין את חשיבות החתירה לשלום.

"שאיפתה של תנועת השחרור של העם היהודי, הציונות, היתה והינה החזרתו של העם אל ארצו ההיסטורית כדי לחיות בה בשלווה ובשלום. שאיפתנו לשלום לא ניתנה לנו, אך היננו נאבקים עליה, כדי להגיע לשחרור נוסף - שחרור מן המלחמה. תהא זו תמימות, אף צביעות, להתעלם מן הדברים הקשים שנפלו ביננו לבין הערבים. דווקא משום שידענו שנים ארוכות של התנגשויות ומלחמות, חובה עלינו לחנך את הדור הצעיר ואת העם כולו על רעיון השלום, שהוא לפי שעה בבחינת "והיה באחרית הימים" השלום איננו רק יעד הומאניסטי ומדיני נכסף. האמונה בו אהבתו, וקיום מדיניות של שלום, דרושים לנו לא רק לצורך מדיני - אם לרכישת לב הערבים ואם למען תדמיתנו באומות - אלא בראש ובראשונה הוא דרוש כצורך יהודי-פנימי של הדורות הצעירים."

3. שאל:

- מה אומר אלון על אפשרות השלום?
- מדוע הוא טוען שהשלום "הוא לפי שעה בבחינת והיה באחרית הימים"?
- מהן הסיבות שאלון מונה לחשיבות החינוך לשלום גם בזמן שהוא יעד רחוק?
- מה משמעות הדבר שהשלום הוא צורך יהודי-פנימי של הדורות הצעירים? האם אתם מסכימים?

4. שאל:

- מה מקומה של השאיפה לשלום בחברה הישראלית שהיינו רוצים לפגוש אחרי המלחמה?

5. סכם חלק זה: כמו רעיונות רבים, השלום נתפס כיום פעמים רבות כעניין מפלג. אבל למען האמת, השלום הוא ערך יהודי ואנושי המשותף כמעט לכל בני האדם. אנו רואים חשיבות בהזכרת הערך הזה דווקא כיום, בזמן מלחמה וביום הזיכרון למנהיג שנרצח בניסיון לקרב את השלום.

